

Nr 145.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättring av landsbygdens telefonförhållanden jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 219 har Kungl. Maj:ts, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 22 mars 1946, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts låta vidtaga åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Gränebo m. fl.* (I: 297) och den andra inom andra kammaren av herr *Jonsson i Skedsbygd m. fl.* (II: 459), i vilka hemställts, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 219 måtte uttala sig för att Mönsterås taxeområde uppdelas mellan Kalmar och Oskarshamns taxeområden på det sätt som må anses lämpligast, sedan befolkningen inom området fått tillfälle att framföra sina önskemål i detta avseende;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Karl Andersson m. fl.* (I: 303) och den andra inom andra kammaren av herr *Staxäng* (II: 463), i vilka hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 219 måtte beakta i motionen anförda synpunkter samt uttala sig för att Mollösunds och Hälleviksstrands växelstationer på Orust även måtte erhålla frisantal till Lysekils centralstation;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Heiding* och *Mannerskantz* (I: 304) och den andra inom andra kammaren av herr *Jonsson i Skedsbygd m. fl.* (II: 465), i vilka hemställts, att riksdagen må med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 219 uttala, att samtliga abonnenter vid telefonväxelstationerna Bläsemåla, Bugehult, Förlångsö, Gajemåla, Ljungbylund, Skäveryd, Vissefjärda och Emmaboda måtte beviljas fri samtalsrätt med Kalmar taxeområde;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mannerskantz m. fl.* (I: 305) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hæggbloom* och *Janson i Frändesta* (II: 464), i vilka hemställts, att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen nr 219 uttala, att fri-trafikförmånerna böra så anordnas, att med huvudort förstås den stad, som utgör det naturliga centrum för bygdens ekonomiska och sociala verksamhet;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Johansson* i Torp *m. fl.* väckt motion (II: 458), däri hemställts, att riksdagen måtte uttala som sin mening, att telefonabonenterna inom Orusts och Tjörns härader böra komma i åtnjutande av fria samtal inbördes samt med Ödsmåls och Stenungsunds växelstationer, att abonnenterna inom Orusts härader erhålla fria samtal med Uddevalla och abonnenterna inom Tjörns härad fria samtal med Göteborg och Marstrand, samt att riksdagen förutsätter, att de förbättringar i landsbygdens telefonförhållanden, som avses skola åstadkommas, genomföras så snart förhållandena det medgiva.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 297 och 305 samt II: 458, 463 och 465.

Genom beslut den 13 oktober 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom styrelsen verkställa utredning i fråga om åtgärder till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Utredningen förutsattes skola närmast ha till uppgift att utforma de villkor, på vilka en utvidgning av de nuvarande frikretsförmånerna kunde genomföras, att företaga en allmän översyn över frisantalsförhållandena i landet i syfte att införa de förbättringar, vilka kunde befinnas lämpliga och möjliga med hänsyn till de tekniska och ekonomiska förutsättningarna, att angiva under vilka anläggningstekniska förutsättningar och på vilka ekonomiska grunder telegrafverket kunde helt övertaga växlingskostnaderna vid mindre manuella växelstationer samt att i stora drag uppgöra ett tidsschema för genomförande av dessa åtgärder.

Telegrafstyrelsen uppdrog därefter den 7 november 1944 åt en kommitté, benämnd 1944 års telefonkommitté, att verkställa utredningen. Kommittén har den 31 december 1945 till telegrafstyrelsen överlämnat betänkande i frågan.

Betänkandet upptager fyra huvudförslag, nämligen:

1. Utvidgning av frikretsarna.
2. Utökning av frisantalsförmånerna.
3. Ändring av grunderna för ersättning till föreståndare vid manuella växelstationer med 1—34 helårsabonnemang.
4. Driftåtgärder m. m. vid landsbygdens telefonstationer.

Totalkostnaden för ett genomförande av kommitténs förslag beräknas uppgå till:

	Engångs- kostnad Kronor	Årskostnad Kronor
För utvidgning av frikretsarna	15 000 000	3 000 000
För fritrafik och härför erforderliga nya ledningar	5 455 000	1 693 000
För växlingskostnader vid stationer med 1—34 helårsabonnemang	—	1 597 000
För utökning av öppenållningstiden vid stationer med 35—99 helårsabonnemang	—	94 000
Summa kronor	20 455 000	6 384 000

Av engångskostnaden beräknar kommittén cirka 2 500 000 kronor falla på budgetåret 1946/47. För de därpå följande tre budgetåren beräknas kostnaden stiga till cirka 4 000 000 kronor per år. För återstående två budgetår sjunker denna kostnad till omkring 3 000 000 kronor per år.

Av årskostnaden beräknas cirka 1 500 000 kronor falla på budgetåret 1946/47. Kostnaden för de närmast därefter följande budgetåren blir beroende av hur snart de för fritrafiken erforderliga ledningarna kunna färdigställas.

Telegrafstyrelsen har i allt väsentligt anslutit sig till de av kommittén framlagda förslagen men har framhållit, att ett realiserande av desamma i vad de förutsatte utförande av mera omfattande anläggningsarbeten, exempelvis sådana som krävde kablar och större mängder smiden och annan linjemateriel, icke omedelbart kunde komma till stånd, enär såväl telegrafverkets som den svenska industriens resurser redan nu vore utnyttjade till det yttersta. Situationen i fråga om tillgång på materiel hade icke lättat på det sätt man tidigare haft anledning förvänta.

Engångskostaden för genomförande av kommitténs förslag, som beräknats till cirka 20 miljoner kronor, varav 15 miljoner för frikretsutvidgningarna och 5 miljoner för nya ledningar, som erfordrades för införande av föreslagen fritrafik, anser telegrafstyrelsen lämpligen böra bestridas med ett särskilt investeringsanslag till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Kostnaderna för utökning av landsledningsnätet och automatisering på landsbygden borde däremot i vanlig ordning upptagas i de ordinarie, årliga anslagsäskandena. Med hänsyn till de begränsade möjligheter, som styrelsen hade att redan under nästkommande budgetår ytterligare öka omfånget av verkets arbeten, finner styrelsen det för budgetåret 1946/47 behövliga anslaget kunna begränsas till 1 500 000 kronor.

Utlåtanden i ärendet ha avgivits den 13 mars 1946 av riksräkenskapsverket och den 15 i samma månad av statskontoret.

Riksräkenskapsverket har ansett sig kunna förorda dels att de engångskostnader, varom i den nu gjorda framställningen är fråga, finansieras med investeringsmedel, dels ock att avskrivning av sålunda gjorda investeringar regleras över telegrafverkets driftkostnadsstat samt i vanlig ordning fördelas å det antal budgetår, som svarar mot anläggningarnas beräknade livslängd.

Statskontoret har framhållit, att då de föreslagna åtgärderna till förbättring av telefonnätet å orter, där detsamma vore glesare förgrenat, komme nätet i dess helhet till godo, frågan om åtgärdernas räntabilitet ej kunde bedömas med uteslutande hänsyn till storleken av de inkomster, som kunde beräknas inflyta från vederbörande ort. Eventuell avskrivning av utgifter av ifrågavarande slag borde av motsvarande skäl verkställas å nätet i dess helhet och ej avse viss eller vissa delar av detsamma. Den nu ifrågavarande utgiften syntes ej vara av den storleksordningen, att dylik avskrivning vore motiverad. Statskontoret finge därför avstyrka telegrafstyrelsens framställning i vad den gällde frågan om avsättning till värdeminskningsskonto av för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden förbrukade investeringsmedel.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande.

Sedan kriget nu är slut och man kan hoppas på bättre tillgång på åtminstone materiel, har frågan om vidtagande av åtgärder i syfte att underlätta för befolkningen på landsbygden att anskaffa telefon blivit mera aktuell.

Att dylika lättnader äro berättigade ligger utom allt tvivel. Ju mera avsidens man bor desto sämre äro som regel vägkommunikationerna, och det är då än mera behjärtansvärt, att isoleringen kan brytas med telefonens hjälp. Att avgifterna för telefonanläggningar till avlägset liggande platser icke förslå att lämna någon avkastning på anläggningskapitalet eller ens att helt täcka underhålls- och driftkostnaderna får icke tillmätas avgörande betydelse.

Därjämte bör bemärkas, att telefonen på landsbygden är till nytta ej endast för den därstädes boende befolkningen utan även för de tätare bebyggda orternas abonnenter, som därigenom få en större räckvidd för sina telefoneringsmöjligheter.

I likhet med 1944 års telefonkommitté och telegrafstyrelsen ansluter jag mig därför till den uppfattningen, att telegrafverket, där särskilda skäl icke föranleda undantag, på av telegrafstyrelsen fastställda villkor utan kostnad för abonnenten skall anlägga och underhålla ledning mellan stationen och abonnentens huvudapparat inom ett för varje station av telegrafstyrelsen fastställt område, som benämnes stationsområde.

Frågan om en för abonnenterna fördelaktigare indelning av landet i taxeområden, d. v. s. områden, inom vilka abonnenterna äga rätt att utväxla mellanortssamtal utan särskild periodavgift, äger intimt samband med telegrafverkets ekonomi. Den taxeområdesindelning, som första gången genomfördes år 1916, tog bland annat sikte på att abonnent som regel skulle utan särskild periodavgift kunna komma i telefonförbindelse med ort, som utgjorde centrum för bygden och som kunde tillhandahålla allehanda förnödenheter och där järnvägsstation fanns. På många håll voro emellertid avståndet alltför stora för att denna princip konsekvent skulle kunna följas. Betydande jämkningar ha emellertid efter hand vidtagits i den ursprungliga taxeområdesindelningen, vilket bland annat framgår av det förhållandet, att antalet taxeområden nu utgör 235 mot 274 år 1916.

Under de gångna åren ha på skilda håll i landet de allmänna trafikvägarna ändrats genom att nya orter blivit centralpunkter för sina respektive områden. Härtill kommer att betingelserna för billigare mellanortssamtal ökats genom automatisering av hela områden.

Att fastställa fritrafikförmåner som tillgodose alla önskemål och intressen från abonnenternas sida är ur ekonomisk synpunkt ogörligt. Det förslag, som framlagts av 1944 års telefonkommitté och som biträtts av telegrafstyrelsen, är emellertid av mycket genomgripande natur för de ur olika synpunkter sämst lottade delarna av landet. Jag vill framhålla, att ett genomförande av förslaget icke på något håll skulle leda till försämring av nuvarande fritrafikförmåner men skulle bereda många abonnenter avsevärda förbättringar. Jag vill vidare framhålla, att fritrafiksfrågorna i och med automatiseringen av hela områden, varvid den kortväga rikstrafiken kommer att avvecklas på automatisk väg, få en naturlig lösning och att det särskilt med hänsyn till telegrafverkets ekonomi knappast synes lämpligt att i större utsträckning än som föreslagits utöka fritrafikförmånerna. Exempelvis föreligga icke ekonomiska möjligheter att gå så långt som från vissa håll ifrågasatts, nämligen att utvidga fritrafikförmånerna till att omfatta fria samtal inom varje län. En sådan åtgärd skulle för övrigt på många håll icke tillgodose önskemålen, enär intressena i många fall, speciellt i gränstrakterna mellan två län,

äro riktade till plats i det angränsande länet. Enligt en av 1944 års telefonkommitté gjord utredning utväxlas ungefär 60 procent av alla rikssamtal å avstånd understigande 90 kilometer. Bruttoinkomsten av dessa samtal uppgår till ej mindre än omkring 27 miljoner kronor per år.

I anslutning till vad telefonkommittén och telegrafstyrelsen föreslagit anser jag mig kunna förorda sådana åtgärder, att alla abonnenter få möjlighet att utan särskild avgift telefonledes komma i förbindelse med den plats, som i detta sammanhang kan betraktas som huvudort för bygden. Då denna möjlighet som regel redan nu föreligger för de södra och mellersta delarna av landet samt för kusttrakterna i Norrland, skulle utvidgningen få betydelse i första hand för Norrlands gränstrakter och obygd. Emellertid avser förslaget även ökade möjligheter för landsbygdsbefolkningen överhuvud taget att avgiftsfritt samtala med abonnenter å plats, där vederbörande präst, provinssiäläkare, veterinär och landsfiskal är bosatt, varjämte betydligt vidgade frisantalsförmåner skulle beredas abonnenterna i Stockholms skärgård, på Gotland, Öland, Orust och Tjörn samt i Marstrand.

Utvidgningen av frikretsarna och de utökade frisantalsförmånerna ha beräknats draga i engångskostnader omkring 15 000 000 kronor respektive 5 500 000 kronor. De årliga utgifterna, huvudsakligen i form av inkomstbortfall, ha uppskattats till omkring 3 000 000 kronor respektive 1 700 000 kronor. Såsom telegrafstyrelsen framhållit torde engångskostnaderna icke kunna förräntas. Styrelsen har därför förutsatt, att särskilda investeringsmedel skulle anvisas till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden och att dessa medel, i den mån de användas, skulle omedelbart avskrivas genom avsättning av motsvarande belopp till värdeminskningsskonto.

Riksräkenskapsverket anser i likhet med telegrafstyrelsen, att de engångskostnader, varom här är fråga, böra finansieras med investeringsmedel. Där emot finner riksräkenskapsverket anledning saknas att i avskrivningshänseende behandla dessa investeringar på annat sätt än investeringar för telefontätet i övrigt. Ämbetsverket anser nämligen, att den omständigheten att landsbygdens telefontät drager förhållandevis höga kostnader i jämförelse med de belopp, som inflyta därifrån, icke bör medföra, att man behöver betrakta dessa yttre förgreningar av trafiknätet såsom en ekonomisk enhet för sig och bedöma avskrivningsproblemet därefter. Statskontoret har givit uttryck åt samma uppfattning. Även jag delar densamma. Ehuru olika delar av telefontätet var för sig kunna ge mycket olika resultat, ha de dock hittills ansetts utgöra ett nödvändigt komplement till varandra, och nätet i dess helhet har följaktligen betraktats såsom en ekonomisk enhet. Det synes icke vara nödvändigt att vid genomförandet av nu föreliggande förslag anlägga andra synpunkter på frågan, särskilt som de föreslagna åtgärderna ej torde komma att i högre grad påverka det hittills mycket goda ekonomiska resultatet av telegrafverkets rörelse samt åtgärderna i fråga äro ägnade att öka telefonens användbarhet för landet i dess helhet. De härmed förenade utgifterna böra även, såsom riksräkenskapsverket framhållit, ses i belysning av planerna för ökad användning av trådradio. Jag anser mig sålunda böra förorda, att avskrivning av de för bestridande av engångskostnaderna erforderliga investeringsmedlen regleras över telegrafverkets driftkostnadsstat med hänsynstagande till den beräknade livslängden hos de ifrågakommande anläggningarna.

Telefonkommittén har beräknat, att för utvidgning av frikretsarna skulle åtgå en tid av sex år. De utökade frisantalsförmånerna ha förutsatts skola beredas i den mån erforderliga ledningar hinna färdigställas. Då det på många håll erfordras vidlyftiga kabelanläggningar, har kommittén framhållit, att ökningen av fritrafiken icke kan helt genomföras ännu på många år.

Såsom torde vara allmänt bekant, har telegrafverkets anläggningsarbeten

under krigsåren på grund av bristande tillgång på material och arbetskraft icke kunnat hålla jämna steg med utvecklingen av rörelsen. Detta förhållande och den långvariga verkstadskonflikten föregående år ha resulterat i, att reserverna i stationer samt i lokal-, lands- och rikskablar för närvarande äro tagna i anspråk i praktiskt taget full utsträckning. Den bristande tillgången på expeditiionsplatser, kopplingsorgan och ledningar har medfört så försämrade framkomstmöjligheter och ökade väntetider för samtal samt sådana förseningar vid uppsättning av beställda nya telefoner, att åtgärder i första hand måste vidtagas för att så snart som möjligt skänka abonnenterna en fullgod service och därigenom återvinna förkrigstidens standard i fråga om telefonförhållandena i landet. För att nå detta mål kräves en betydande ökning av anläggningsarbetena under de närmaste åren. I fråga om materiel besväras telegrafverket av mycket långa leveranstider, och all den materiel, som för närvarande kan uppbringas, åtgår för att återställa vad som blivit eftersatt under kriget. Dessa arbeten taga likaledes all nu tillgänglig arbetskraft i anspråk.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden ligger det i sakens natur, att ett genomförande av åtgärderna för utvidgningen av frikretsarna och frisamtalsförmånerna är ett arbete på lång sikt, vilket måste stå tillbaka för det ordinarie anläggningsarbetet. Telegrafstyrelsen har emellertid förklarat, att redan igångsatta kompletteringar av telegrafverkets anläggningar på sina håll lämpligen kunde kombineras med arbeten för utvidgning av frikretsarna och anläggning av nya ledningar för fritrafik. I anslutning härtill har styrelsen föreslagit, att för budgetåret 1946/47 ett anslag å 1 500 000 kronor måtte anvisas för påbörjande i viss begränsad utsträckning av arbetena för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Då enligt vad jag förut uttalat ifrågavarande investeringar i avskrivningshänseende torde böra behandlas på vanligt sätt, synas tillräckliga skäl icke föreligga för anvisande av investeringsmedlen under särskild anslagsrubrik, utan utgifterna torde böra bestridas från vederbörliga anslag under rubriken Telefon- och telegrafanläggningar. Med hänsyn till storleken av de anslag, som för nästa budgetår anvisats till telefon- och telegrafanläggningar, torde i detta sammanhang några ytterligare medel icke behöva äskas för att bestrida de kostnader, som under nästa budgetår kunna uppkomma i anledning av åtgärder för en förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Skulle det längre fram under budgetåret visa sig, att en förstärkning av anslagen till telefon- och telegrafanläggningar skulle vara erforderlig, lär det få ankomma på telegrafstyrelsen att i sinom tid därom göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Vad slutligen angår frågorna om en utökning av landsledningsnätet, varigenom snabbare framkomstmöjligheter skulle erhållas för samtal inom taxerområdena, och om en forcering av automatiseringen av telefonstationerna på landsbygden, torde böra erinras, att även dessa arbeten endast kunna vidtagas successivt och att de ingå i telegrafverkets ordinarie arbetsprogram.

Då de åtgärder, vilkas successiva genomförande jag i det föregående förordat, innebära en utvidgning av användningsområdet för de av riksdagen anvisade anslag, från vilka åtgärderna äro avsedda att bekostas, lär frågan om deras vidtagande böra underställas riksdagen.

Sedan lång tid tillbaka har från landsbygdsbefolkningens sida uttalats önskemål om vidtagande av åtgärder till telefonförhållandenas förbättrande. Utskottet har med tillfredsställelse konstaterat, att hithörande frågor nu gjorts till föremål för särskild utredning genom 1944 års telefonkommitté och att det av kommittén framlagda förslaget, vars genomförande synes

Utskottet.

komma att medföra avsevärda förbättringar, av Kungl. Maj:t i allt väsentligt förordats.

Genom förslaget att frikretsarna under vissa villkor skola kunna utvidgas till att såsom regel omfatta abonnenternas stationsområde ha i sådan riktning såväl inom riksdagen som i framställningar till telegrafstyrelsen framförda önskemål blivit i avsevärd omfattning tillgodosedda. Kostnaderna för genomförande av förslaget i denna del har beräknats till 15 000 000 kronor i engångskostnader och 3 000 000 kronor i årskostnader.

Vad åter angår frisantalsförmånerna har kommittén föreslagit betydande utvidgningar bland annat genom sammanslagning av angränsande taxeorråden, utökning av fritrafikområdena eller vidtagande av andra åtgärder i taxeutjämnande syfte. Det är uppenbart att härutinnan en viss återhållsamhet måst iakttagas såväl av ekonomiska skäl som med hänsyn till önskvärdheten att söka åvägabringa en rättvis avvägning av förmånerna mellan olika landsdelar. Det framstår under sådana förhållanden såsom naturligt, att motionsvis önskemål om olika åtgärder inom skilda delar av landet framförts. I vissa motioner ha föreslagits åtgärder, som närmast kunna betraktas som jämkningar i kommitténs förslag utan ändring av de av kommittén tillämpade principerna. Utskottet vill icke förneka, att i motionerna åberopade skäl i och för sig kunna tala för åtgärdernas vidtagande. Å andra sidan måste beaktas, att vid ett ställningstagande till berörda ändringsförslag hänsyn jämväl måste tagas till konsekvenserna med avseende å andra taxeorråden, vilka kunna bli betydande. Utskottet har därför icke funnit det möjligt att taga definitiv ställning till här avsedda ändringsförslag utan anser för sin del, att förslagen böra prövas efter framställning i vanlig ordning.

Utskottet vill emellertid i förevarande sammanhang framhålla, att utskottet icke har den uppfattningen att en jämkning i kommitténs förslag icke skulle kunna ifrågasättas. Utskottet har i själva verket erhållit belägg för att dylika jämkningar äro möjliga utan ett frångående av tillämpade principer. Enligt vad utskottet inhämtat har nämligen från telegrafstyrelsens sida vitsordats, att en del i motionerna I: 303 och II: 463 samt II: 458 framförda förslag med avseende å fritrafikförmånerna inom vissa västkustområden syntes förtjäna beaktande. Utskottet förutsätter, att här åsyftade jämkningar efter vederbörlig framställning komma till stånd.

I motionerna I: 305 och II: 464 har hemställts, att fritrafiken så ordnas att med huvudort förstås den stad, som utgör det naturliga centrum för en bygds ekonomiska och sociala verksamhet. Utskottet vill icke förneka, att denna princip i och för sig kan vara riktig. Frisantalsförhållandena torde också i stor utsträckning ha reglerats med utgångspunkt härifrån. Utskottet finner sig emellertid icke berett tillstyrka en generell tillämpning av principen. Enligt vad utskottet erfarit skulle nämligen en knäsättning av principen komma att medföra konsekvenser i fråga om landets indelning i taxeorråden, vilka svårligen låta sig överblicka.

I propositionen har framhållits, att landsledningsnätet behöver utvidgas samt att automatiseringen på landsbygden bör forceras. Utskottet vill i an-

slutning härtill uttala, att en fortsatt automatisering på längre sikt synes utgöra ett viktigt led i förbättringen av landsbygdens telefonförhållanden. Utskottet vill understryka betydelsen av att automatiseringsarbetena bedrivs i så intensiv takt som möjligt.

Mot vad departementschefen anfört i fråga om grunderna för de föreslagna åtgärdernas finansiering har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Beträffande tiden för förbättringarnas genomförande har i propositionen framhållits, hurusom rådande knapphet på materiel och arbetskraft nödvändiggöra en utsträckning av programmet över en följd av år. Utskottet inser väl de svårigheter som föreligga men vill samtidigt uttala önskvärdheten av att ifrågavarande åtgärder genomföras så snart som möjligt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 305 och II: 464, bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 22 mars 1946 anförts låta vidtaga åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden;

II. att motionerna I: 297 och II: 459 samt I: 304 och II: 465 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet i anledning av motionerna I: 303 och II: 463 samt II: 458 ovan anfört.

Stockholm den 21 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Gränebo, André, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Iwar Anderson, Johan Eric Ericson, Hesselbom och Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Falla, Rubbestad, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Åkerström, Hoppe, Thapper* och *Onsjö*.

Reservationer:

1) av herr *Gränebo*;

2) av herr *Mannerskantz*, som ansett, att utskottets yttrande och hemställen bort hava följande lydelse:

»Sedan lång — — — väsentligt förordats.

Genom förslaget — — — i årskostnader.

Vad åter — — — vanlig ordning.

Utskottet vill — — — till stånd.

I motionerna — — — sociala verksamhet. Utskottet anser, att denna princip är riktig. Frisamtalsförhållandena torde också i viss utsträckning ha reglerats med utgångspunkt härifrån. Utskottet finner sig följaktligen böra tillstyrka en generell tillämpning av principen. Genomförandet därav kan givetvis icke ske inom allt för kort tidrymd med hänsyn till rådande knapphet på materiel och arbetskraft, men principen bör enligt utskottets mening vara bestämmande för utvecklingen på längre sikt.

I propositionen — — — som möjligt.

Mot vad — — — till erinran.

Beträffande tiden — — — som möjligt.

Under åberopande — — — utskottet hemställa,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 305 och II: 464, bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet härövan anfört låta vidtaga åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden;

II. att motionerna — — — åtgärd föranleda;

III. att riksdagen — — — ovan anfört.»